17 Μαρτίου 2016

Η προς τον κόσμον οδός, ένα βήμα προς την αλήθεια (Δημήτρης Π. Παναγιωτόπουλος, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών)

/ Πεμπτουσία

Image not found or type unknown

[Προηγούμενη δημοσίευση: http://bitly.com/22gIVB8]

Η παράσταση του κόσμου αυτή, στον Γοργία λαμβάνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε μια τροχιά ανάμεσα στο τι είναι κόσμος και τι το αντίθετό του, ως ακοσμία: *«Κόσμος πόλει μεν ευανδρία, σώματι δε κάλλος, ψυχή δε σοφία, πράγματι δε αρετή, λόγω δε αλήθεια ΄ τα δε εναντία τούτων ακοσμία...»*[4].

Στο παραπάνω χωρίο του Γοργία το εκπληκτικό στοιχείο είναι ότι ενώ προσδιορίζει τον κόσμο ως σύνθεση πολλών στοιχείων τα οποία του προσδίδουν μορφή, δεν λέει ποια είναι τα αντίθετα στοιχεία αυτού του κόσμου. Αντιθέτως, συλλήβδην τα ορίζει ως ακοσμία μια μορφή καθολικής ισχύος, τα οποία κατά την

άποψή μας θα μπορούσαν να ταυτίζονται με την έννοια του χάους, όπου η τάξη είναι η αναγκαιότητά του και ο κόσμος η έκφραση αυτής της τάξης. Έτσι εάν το χάος θα μπορούσε να συνδυασθεί με το σκότος τότε ο κόσμος δεν μπορεί παρά να είναι το φως, η θέα αυτής της τάξης, και τα στοιχεία του κόσμου η αλήθεια τού ίδιου του κόσμου και το αντίθετο αυτού η ακοσμία ως το ψεύδος αυτού.

Στο κέντρο της φιλοσοφικής αναζήτησης περί τον κόσμο επομένως και δη της πόλεως, τίθεται το ευ, γιατί η ανδρεία των παλαιοτέρων εποχών δεν αρκεί, αφού το νόημα στον κόσμο της πόλης προσδίδεται με την ευανδρεία, ο απλός αγώνας δεν μπορεί να σηματοδοτήσει το νόημα του κόσμου παρά ο καλός αγώνας. Ο δίκαιος βασιλιάς επίσης δεν είναι αρκετός, απαιτείται αυτός να είναι διακαιότερος επ' άλλω, ούτε η απλή ζωή αρκεί, παρά ο ευδαίμων βίος. Ο Θουκυδίδης επιβεβαιώνει την άποψη αυτή στον επιτάφιο όταν λεει «.. *το εύδαιμον το ελεύθερον το δε ελεύθερον το εύψυχον..*», όπως και ο Πλάτων, ο οποίος επαγγέλλεται τον *ευδαίμονα βίον.*

Τα παραπάνω θα μπορούσε να αποτελούν και επιβεβαίωση της απόψεως μας ότι, ο άνθρωπος στην πορεία του από το χάος προς την τάξη και από το σκότος προς το φως, ένα μόνο σύμμαχο έχει τον αέναο αγώνα του ανάμεσα στο τι αληθές και το τι ψευδές των όντων. Τούτο δε βεβαίως σε μια κατάσταση συνεχώς ευμετάβλητη και απροσδιόριστη προς εξασφάλιση της εαυτού και αλλήλων ευδαιμονίας, με τον μοναδικό τρόπο τη συνεύρεση και τη συζήτηση.

Αυτή η συζήτηση δεν μπορεί πουθενά αλλού να λάβει χώρα παρά μόνο στο κοινόν. Εκεί δηλαδή που συναντάται το «τ' αυτόν και έτερον» με παρουσία και παρρησία. Εκεί ακριβώς μόνο μπορεί να αναδειχθεί του λόγου η τραγικότητα, παρουσιάζοντας παράλληλα και την τραγική διάσταση της περατότητας του. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που ο χώρος στον οποίο άνθισε η τραγωδία ως μορφή τέχνης είναι ο αιώνας της μεγάλης αναζήτησης, ο 5^{ος} Αιών της Δημοκρατίας, αφού το τι αληθές και τι ψευδές είναι και του Δήμου αγωνία, η οποία στον πυρήνα της εμπεριέχει αυτή την τραγικότητα.

Β.

Το ζητούμενο επομένως για τον κόσμο είναι η πόλις, πολιτεία, ο πολίτης. Η πολιτεία, κατ΄ άλλους η ιδανική πόλις και ο ρόλος του ανθρώπου ως ζώον πολιτικόν. Στην πόλη αυτή ο πολίτης, καθίσταται στο κέντρο της αναζήτησης του λόγου[5] και η Αιδώς και η Δίκη αποτελεί το βάθρο των πόλεων, *«..Αιδώ τε και δίκην ιν εϊεν κόσμοι πόλεων κόσμοι τε και δεσμοί φιλίας συναγωγοί*«[6].

Έτσι υπό την έννοια αυτή μπορεί να θεωρηθεί η Αθήνα κεκοσμημένη πόλις, κέντρο των αυτόνομων Ελληνίδων πόλεων. Από τον κόσμο αυτόν της Πόλεως και του μορίου αυτής τον Πολίτη διαβαίνουμε στον στην πόλη του κόσμου την κοσμόπολη. Την παγκόσμια πόλη τον κόσμο της οικουμένης κατά την οποία: «Ανδρών επιφανών πάσα γη βατή, *Ψυχής γαρ αγαθής Πατρίς ο ξύμπας κόσμος..*»[7].

Στο σημείο τούτο αξίζει να σημειωθεί ότι, ο άνθρωπος ο ίδιος δεν έχει θεούς ή μάλλον έχει αυτούς που έχει η πόλις κατά τον κόσμο αυτής. Ο κόσμος της πόλεως διαμορφώνει το θείον, το οποίο κείται άνωθεν αυτής. Κατά τούτο θεωρούμε ότι ο Σωκράτης καταδικάζεται σε θάνατο, επειδή μεταξύ άλλων «*ού θεούς νομίζει ους η πόλις νομίζει*«.

[Συνεχίζεται]

[4] Γοργίας, *Ελένης Εγκώμιον,*

[5] **Αριστοτέλης** Πολιτεία

[6] Πλάτων , *Πρωταγόρας* 13-15..

[7] Δημόκριτος {Demokr. B 247 (II 194, 17)}, «.. **εν παντί κόσμωι μέζω μοίραν μεθέξει**..», του ιδίου (Γνώμαι, Ηθικά 258 {160 N }..16) .